

Vad en lärare behöver kunna

Vad är det som gått snett i skolan de första åtta åren, frågar en pappa på föräldramötet med Klass 9A. Föräldrarna har just fått reda på att deras barn inte besitter de kunskaper som de måste ha för att ta sig in på gymnasiet. Frågan är ytterst prekär. Den blir känslomässigt laddad. Hur är det möjligt att eleverna inte lärt sig det som de ska och vad har skolan gjort innan superpedagogerna kom in i bilden?

Svaret på den frågan tillhandahöll matematikläraren Johnny med klinisk exakthet i går kväll. Superpedagogen Stavros har just kritiserat Johnny för stora brister i hans kompetens som lärare. Kritiken är ovanligt rak och tydlig. Den borde vara förödande för Johnnys självbild som yrkesmänniska. Stavros är så upphetsad och arg att han till och med varnar för en omedelbart förestående hjärtinfarkt. Engagemanget är äkta. Vreden uppenbar. Besvikelsen enorm. För ett ögonblick rann mellanmjölkens förlovade land ut ur teverutan. Det var verkligen befriande.

Stavros furiösa kritik öppnar nämligen för vår tids allra viktigaste skoldebatt. Den handlar om lärarkompetensen.

Johnny hanterar kritiken genom att konstatera att han läst flera år vid universitetet. Han har många akademiska kurser och poäng i matematik. Han anser sig kunna sitt ämne. Av allt att döma har han rätt. Men, och detta är ett viktigt men, säger han: Ingen talade om för mig då jag studerade matematik hur man gör för att lära ut alla dessa kunskaper som jag inhämtat. Ingen talade då om att grundsskolan har särskilda mål som eleverna ska nå. Inte heller hur dessa är utformade eller hur jag ska arbeta så att eleverna når målen. Det har aldrig någon undervisat mig om.

Matematikläraren Johnny pekar på den för alla lärare avgörande skillnaden mellan att kunna sitt ämne ordentligt och att förfoga över sådana kunskaper och insikter som innebär att man vet hur man ska undervisa i ämnet, så att en annan människa inte kan låta bli att lära sig. Om någon så har all världens kunskaper inblåsta i sin ande men saknar den didaktiska kompetensen, att lära någon annan något, är det inte någon riktig lärare vi talar om.

Det finns en mycket utbredd uppfattning bland politiker men också bland många lärare att det räcker att lärare har utmärkta ämneskunskaper för att vara en skicklig och fullgod yrkesmänniska i skolan. De flesta reformer under senare år av lärarutbildningen bygger på antagandet att mer ämneskunskaper automatiskt stärker lärarnas yrkeskompetens. Johnny pekar också på att det är just det förhållandet som gäller vid universitet och högskolor som har lärarutbildning.

Ingen hävdar motsatsen, nämligen att lärare inte behöver några ämneskunskaper alls för att vara skicklig. Men få förstår att det är en sak att kunna något, en helt annan att lära ut det som man kan till någon annan. Just exakt i den skärningspunkten ligger lärarkompetensens innersta hemlighet. Skillnaden mellan en matematiker och en matematiklärare är att matematikern bara behöver kunna sitt ämne. För en matematiklärare räcker inte det. Ma-

tematikläraren måste också vara kompetent nog att lära ut matematiken. Inte sällan till någon i en helt annan ålder, som inte riktigt vet vad kunskapen ska användas till eller, som i Klass 9A, saknar de mest elementära grunderna för att kunna lära sig matematik. Den tilläggskompetensen som ingen lärare kan vara utan stavas d i d a k t i k.

Det mest överraskande i svaret till föräldern på föräldramötet i Klass 9A är att elevernas bristande kunskaper kan bero på att lärarna inte har tillräckliga kompetenser i att undervisa. Då kan vi också notera att läraren är den absolut viktigaste komponenten att satsa på om elevernas skolresultat ska bli bättre. Det i sin tur innebär att kompetensutvecklingen inom lärarutbildningarna måste ligga inom didaktiken.

TOMAS KROKSMARK

Professor i pedagogiskt arbete

Högskolan för lärande och kommunikation